

Uitgave van de Historische Kring Gent, 17e jaargang (2011) nummer 3

Ganita mare

ISSN: 1878-7908

Colofon: Op voorlaatste pagina

Deze mare is bestemd voor:

Zie enveloppe/omslag

De Kersenkoningin Daphne v.d. Mond opent onze tentoonstelling met Daphne ter Haar (links) en Darla Bookelmann (midden).

Ganita mare

Inhoud 2011-3

- 2 Van alles
- 5 Programma 2011/2012
- 8 Excursie naar Florence Nightingale Instituut te Zetten
- 9 Bevrijdingsmonument
- 13 Een aanslag op de Heer van Gendt
- 16 Historische Kring Gende verwelkomt 700ste lid
- 17 Postbesteller Gert van Alst
- 23 Introductie nieuwe dialectman. Klokkenist
- 24 Kersenkoningin 2011: Daphne v.d. Mond
- 28 Hofleverancier. Woerden
- 29 Nieuw boek over Gendt
- 30 Overleden, aanwinsten, welkom nieuwe leden
- 31 Colofon

Wie kent de namen?

Er zijn intussen al veel foto's gescand en digitaal in onze computer opgeslagen. Nu moeten er de juiste namen bij komen. Er is al een klein groepje mee begonnen. Als u denkt dat u veel mensen van vroeger nog van naam kent en ze op foto's kunt herkennen, is het dan niet leuk om samen op maandagavond of woensdagmorgen die namen op te schrijven? U bent van harte welkom.

Terugblik

Onze leden met een beetje meer, nl. met als extraatje eenmaal per jaar het boek Terugblik (waar ze ook bovenop ons lidmaatschap van € 15,- nog € 7,- voor betalen), zullen wel gezien hebben dat het boek de laatste jaren nog mooier uitgevoerd is. Voor die prijs lukt het alleen volgend jaar nog. We willen nu vast aankondigen dat **een kringabonnement incl. Terugblik daarom vanaf 2014 € 24,- zal moeten gaan kosten**. Het boek komt dan wel helemaal in kleur. Nog een koopje, want in de boekhandel kost het boek alleen al € 19,95.

Cadeautje voor Sinterklaas of Kerst?

Hebt u nu al slapeloze nachten vanwege het piekeren over wat u met de feestdagen de vrouw of man moet geven die al alles heeft? Dan willen wij wel enkele suggesties doen:

- Lidmaatschap Historische Kring (voor 2012

en niet langer tenzij men zelf wil) voor € 15,- of € 22,- als u ook het jaarboek Terugblik erbij wil doen

- De nieuwste Terugblik *De Betuwe graaft zich in*, verschijnt eind november 2011 met allerlei artikelen rond het thema verdediging in de Betuwe. Bij ons voor € 7,-
- Het boek Gendt tussen stad en dorp voor € 20,-
- DVD 1 of 2 van Films uit de ouwe deus à € 25,- voor niet-leden en € 20,- per stuk voor leden.

Allemaal te bestellen en/of af te halen in ons kringgebouw.

High tech Romeinen

Bij 'high tech' denk je niet direct aan de Romeinen maar alles wel beschouwd waren ze technisch toch al heel ver. De tentoonstelling in het Valkhof die tot en met 4 maart 2012 te zien is, maakt duidelijk dat we qua techniek heel veel aan de Romeinen danken. Zij hadden al vloerverwarming (hypocaustum), waterleiding

(aquaduct), hijskranen (machinae), reiskaarten (de Peutingerkaart, met hierboven een detail rond Noviomagus, Nijmegen afgebeeld), beton en ga zo maar door. Al deze technische hoogstandjes zijn te zien in het Valkhof. Er zijn originele voorwerpen en spannende animaties te bekijken en er is heel veel zelf te ondervinden. De bezoeker kan sms'en op zijn Romeins, zelf een stad bouwen, op oorlogspad gaan en bovendien in het restaurant rond lunchtijd een Romeins middagmaal bestellen. Op zondagmiddag en tijdens schoolvakanties zijn er vooral voor de jongeren een heleboel activiteiten. Dus als je niet weet wat te doen...

Open Monumentendag

Open Monumentendag 2011 in Villa Ganita was erg geslaagd. Het was nooit echt druk, maar er was een regelmatige aanloop van bezoekers uit Gendt en daarbuiten, zodat ieder de kans had om vragen te stellen en op zijn gemak alles te bekijken. Zelfs voor de openingstijd van 13.00 uur waren er al mensen aan de deur geweest, zo hoorden wij bij aanvang. In het kringgebouw was door Henk Klaassen voor deze gelegenheid een tentoonstelling rond het thema van 2011 'Hergebruik Oud Gebouw' ingericht. Er waren bijvoorbeeld foto's te zien van Villa Ganita zelf, dat voorheen een dokterswoning en het gemeentehuis van Gendt is geweest, maar ook van winkeltjes en boerderijen die nu woonhuis zijn ge-

worden en omgekeerd. Sommige panden zijn in de loop der tijd onherkenbaar veranderd. De meesten hadden een complete schoonheidsbehandeling ondergaan, maar er waren er ook waarvan het te betreuren is, dat ze zo verbouwd zijn. Niet alle verandering is een verbetering, dat is een bekend cliché. Natuurlijk trok de kelder veel bekijks met de tentoonstelling van soldaten en andere voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog en ook de klim naar de zolder loonde, want daar waren kaarten te zien en waren op tafels weer kleine exposities van archeologische vondsten uit Gendt te bewonderen. Er was voor iedereen wat wils en dat heeft ongetwijfeld menig bezoeker verstoeld doen staan van wat er allemaal bij een historische kring te vinden is. De meeste bezoekers komen normaal vanwege stamboomonderzoek, maar nu zagen ze dat er ook een ar-

chief is met oude Gendtse kranten en met documenten van (verdwenen) verenigingen. Ze zagen een aantal voorwerpen uit het Gendtse verleden die aan de kring geschonken zijn en waarmee af en toe weer een speciale tentoonstelling ingericht kan worden. Deze dag heeft zeker laten zien hoe veelzijdig een historische vereniging kan zijn.

Oliebollenfoto

Weer een herhaling van de oliebolfoto. Hij is leuk, maar dat we hem nu al voor de derde keer opnemen, is om een andere reden. De vorige keer was er een storende fout in het lijstje van de oliebolbakkers geslopen en was het ook nog niet compleet. Enkele mensen maakten ons erop attent en wisten het aan te vullen. We doen weer

een poging en nee, de volgende keer komt de foto echt niet meer terug.

1. **Mevr. Barten-Flintrop**
2. Ineke Kersten
3. Mevr. Goossen-Janssen
4. Mevr. Van Swaay-Jansen
5. Marian Sweeren
6. Ria Goossen
7. **Mevr. Lies Janssen-Peeters**
8. Mevr. Van Haren
9. **Mevr. Hentje Witjes-Rasing**
10. Willemien Kersten
11. **Henk Barten**
12. Joop Goossen
13. Theo van Haren
14. Hent Nienhaus
15. Mevr. Kersten-Wegh
16. Mevr. Rensen-Vos.

Yvonne de Boer-Ravestein

De Rabo Clubkascampagne

Na het succes van de campagne in 2011 organiseert de Rabobank Oost Betuwe volgend jaar weer een Rabobank Clubkascampagne. De Historische Kring Gende doet daar graag aan mee, want dankzij de medewerking van onze leden vloeide er dit jaar ruim € 1000,- in onze clubkas. Hoe werkt het al weer?

Klanten van de Rabobank Oost Betuwe die **op 1 januari 2012** lid zijn van de bank, kunnen hun stem uitbrengen op de vereniging of stichting die zij een warm hart toedragen. Als u wel klant bent van de bank, maar nog geen lid, dan kunt u het gratis lidmaatschap aanvragen. Dat kan bij een bezoek aan de bank, maar ook via de website van de bank www.rabobank.nl/oostbetuwe. De stemperiode is naar verwachting in maart 2012. Als lid van de bank ontvangt u net voor de stemperiode een brief met een unieke persoonlijke code waarmee u via de website van de bank uw stem kunt uitbrengen op de vereniging van uw keuze. Mocht u problemen hebben met het stemmen via de website, dan helpen wij u daar graag mee. U bent daarvoor op maandagavond of op woensdagmorgen van harte welkom in ons kringgebouw, Villa Ganita, Nijmeegsestraat 19. De koffie staat klaar. U kunt ook contact opnemen met een van onze bestuursleden. De namen en telefoonnummers vindt u achterin dit blad. Uw stem op onze historische kring is voor ons geld waard.

Alvast bedankt!

Namens het bestuur van de Historische Kring Gende,

**Geert Witjes,
Penningmeester.**

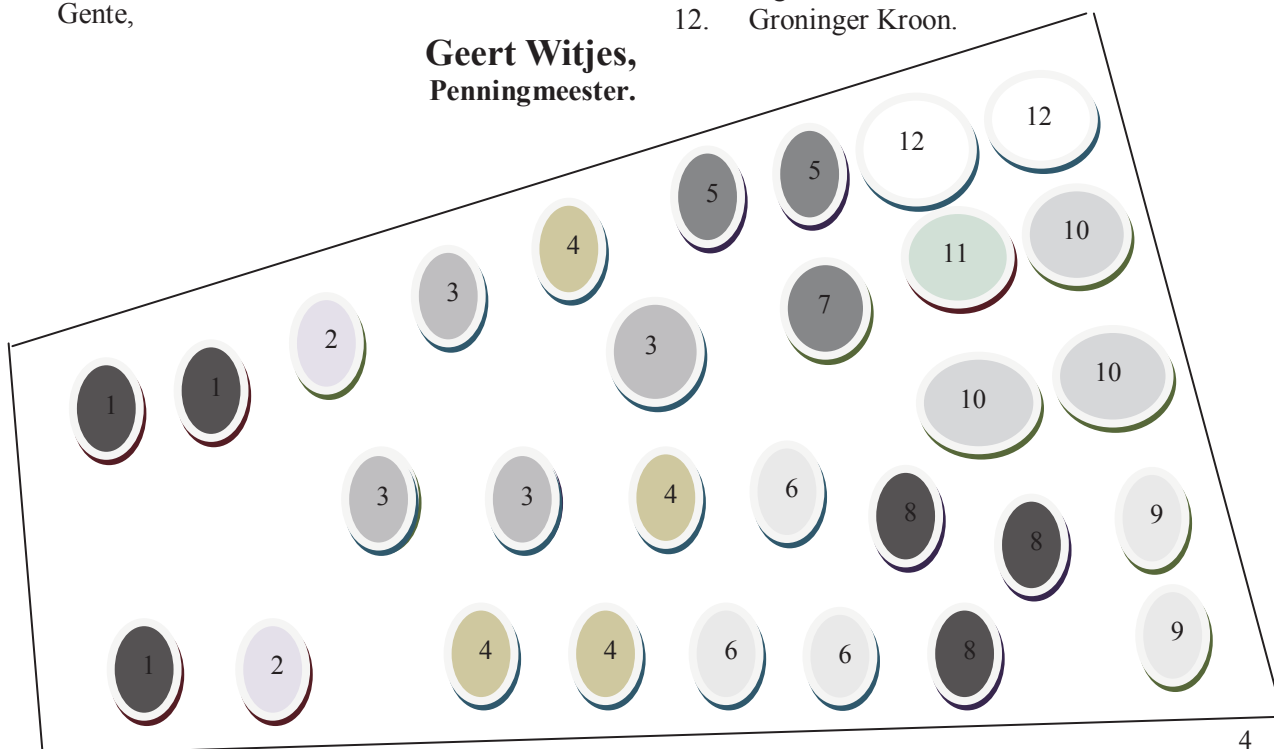
Spoorzoeken

Ons kringblad wordt grotendeels door vrijwilligers bezorgd en bij een verhuizing van een lid zijn we af en toe het spoor bijster. Help ons en geef tijdig uw verhuizing door.

Boomgaard hoek Burgemeester V.d. Meulenlaan/Europalaan

Dit perceel hoorde oorspronkelijk bij Huis te Gendt en werd gebruikt voor kwelwateropvang. Bij de dijkverzwaring is het opgehoogd en beplant met een hoogstamboomgaard die door Rijkswaterstaat en de gemeente Gendt aan de inwoners van Gendt geschonken is. Er waren oorspronkelijk 28 bomen van oude appelrassen, waarvan er 3 dood zijn gegaan. Maarten Peters, (06 46485219), heeft het op zich genomen om deze bomen op tijd te snoeien en heeft daar graag hulp bij. Dus meldt u als u wilt snoeien. Enkele deskundigen hebben hem geholpen om vast te stellen om welk appelras het gaat en kwamen tot het volgende:

1. Sterappel
2. Laxtons superbe
3. Rode goudreinet
4. Zoete Bloemé
5. Notaris
6. Present van Engeland
7. Elison oranje
8. Gravensteiner
9. Yellow/Jaune transparant
10. Lemoen
11. Ingrid Marie
12. Groninger Kroon.

Programma seizoen 2011-2012

Wie wat bewaart, heeft wat. Door ziekte van John Mulder kon zijn lezing afgelopen februari op het laatste moment niet doorgaan. Nu is hij weer in blakende conditie en hebben we de lezing

Gouden kansen voor een sleutelgebied; licht op de cultuurhistorie van de Rijnstrangen en haar potentie voor ontwikkeling gepland op

maandag 21 november 2011, 20.00 uur
Villa Ganita; Nijmeegsestraat 19, Gendt

vraagd om de cultuurhistorie van het Rijnstrangengebied (grofweg van Spijk tot Gendt) in kaart te brengen. Daarin staan vier thema's centraal: de geologie, de economie, de waterstaat en de verdediging van het gebied. Met de inventarisatie ziet de provincie kansen voor ruimtelijke vernieuwing van het gebied. En dan niet alleen tot behoud, maar juist tot versterking en ontwikkeling van die cultuurhistorie. Met andere woorden: hoe kan cultuurhistorie een leidende rol spelen in de toekomstige plannen voor natuurontwikkeling, recreatie, woningbouw, ruimte voor

Hoogwater 1920 — Lobith - Tolkamer

Het Rijnstrangengebied is door de aanleg van het Pannerdensch Kanaal in 1707 tot ver in de 20ste eeuw wat 'stiefmoederlijk' behandeld. Daardoor is dit prachtige, dynamische gebied, gevormd door de Rijn en de Waal, in cultuurhistorisch opzicht lange tijd onderbelicht geweest. Met de opkomst van nieuwe natuur, Ruimte voor de Rivier, nieuwe infrastructuur en inrichting van woon- en bedrijfsparken dreigt echter de cultuurhistorie van dit uiterst waardevolle landschap het kind van de rekening te worden. Daarom heeft de provincie Gelderland in het kader van haar Belvoir-beleid Ferdinand van Hemmen uit Huisen en John Mulder (Alterra Wageningen) ge-

rivieren etc.? De beide onderzoekers zijn gevraagd om ook de gouden kansen voor de ontwikkeling van dit sleutelgebied op de kaart te zetten.

John Mulder neemt u mee op deze fantastische, cultuurhistorische ontdekkingsstocht van het Rijnstrangengebied, gevormd door de dynamiek van de rivieren en waarin de mens centraal staat: vroeger, nu en in de toekomst.

De lezing daarop is nu eens niet over het verleden, maar over de toekomst.

Park Lingezen.

Maandag 6 februari 2012, 20.00 uur.
Villa Ganita; Nijmeegsestraat 19, Gendt.

Park Lingezen is een landschapspark in ontwikkeling tussen Arnhem, Elst, Bemmelen en Nijmegen. Het moet de groene buffer tussen deze steden worden. Het park is ca. 1500 ha groot en biedt ruimte aan recreatie, waterberging, landbouw en natuur.

Projectbureau Park Lingezen werkt aan de realisatie ervan. Het projectbureau is in 2010 opgericht door de provincie Gelderland, het waterschap Rivierenland en de gemeenten Overbetuwe, Lingewaard en Arnhem.

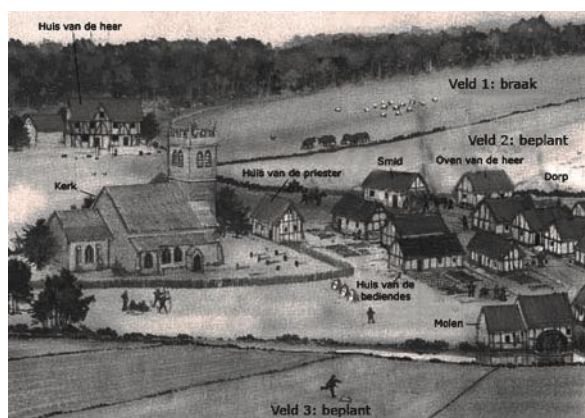
Een medewerker van het projectbureau zal in een presentatie uit de doeken doen hoe de plannen voor het park zijn ontstaan, wanneer het park gerealiseerd wordt en hoe het eruit komt te zien.

Gendt in de Middeleeuwen.

Maandag 23 april 2012, 20.00 uur
Villa Ganita; Nijmeegsestraat 19, Gendt
Lezing door Geert Visser.

Vorig jaar heeft Henk Klaassen u meegenomen op een rondgang door Gendt. Aan de hand van oude foto's liet hij zien hoe Gendt er in de twintigste eeuw uitzag en hoe het dorp in die tijd is veranderd. Dit keer duiken we nog verder het verleden in, naar Gendt in de Middeleeuwen. Dat is een lange periode; we leerden vroeger op

de lagere school dat de Middeleeuwen liggen tussen 500 en 1500. De lezing van deze avond gaat voornamelijk over wat er in die duizend jaar in Gendt gebeurde met enige uitstapjes naar de tijden daarvoor en daarna. Die lange tijdspanne betekent dat we er in grote stappen doorheen gaan. Aandacht wordt besteed aan de eerste vermelding van Gendt in 793, de bezittingen die het klooster Lorsch in Gendt en omstreken had, het werk van de horige boeren op een domein, het leven van de Gendtse pastoor Gerward en de rol die de Munnikhof speelde in het sociale en economische leven. De ligging van Gendt is (waarschijnlijk) een van de oorzaken dat Gendt in 1233 stadsrechten kreeg.

Wat hielden die rechten in en waarom is de plaats niet uitgegroeid tot een echte stad. Welke rol hebben de heren van Gendt gespeeld? Zomaar enkele vragen waarop Geert Visser in deze lezing – ondersteund door beelden – tracht antwoord te geven.

Excursie naar het Panterdons Fort, in mei 2012

Datum en tijd van vertrek worden in de volgende Ganita mare bekend gemaakt.

Vertrek vanuit Villa Ganita; Nijmeegsestraat 19, Gendt.

Excursie Fort Panterden.

De Historische Kring Gente laat zich dit jaar rondleiden door vrijwilligers van Fort Panterden. Vooraf wordt er een korte film over de geschiedenis van het fort vertoond, waarna de rondleiding volgt. Na afloop kan er nog wat nagepraat worden onder het genot van koffie, thee of iets sterkers.

Het fort is in de periode van 1869 tot 1871 gebouwd om de splitsing van het Panterdonsch Kanaal in Rijn en Waal te bewaken.

Een belangrijke functie van het fort was de opmars van vijanden te vertragen. Ook moest het fort voorkomen dat de Nieuwe Hollandse Waterlinie droog zou vallen. Andere taken waren het beheersen van de scheepvaart over Rijn en Waal en het legeren van troepen. De grote strategische belangen die destijds met het fort gemoeid waren, weerspiegelen zich in de omvang van dit kolossale historische bolwerk. De tijd heeft de oorspronkelijke bestaansreden van het fort overbodig gemaakt. Tevens is in de loop van de tijd de bouwkundige staat van het fort dramatisch achteruitgegaan.

Na de oorlog is alles wat kon dienen als bouw-materiaal uit het fort gesloopt t.b.v. de wederopbouw. Veel materiaal uit het fort is nu nog terug te vinden in de omgeving, verwerkt in schuren of kippenhokken. Het fort deed nog een aantal jaren dienst als veilige opslagplaats voor gevonden explosieven uit de Betuwe. Toen het niet meer voor militaire doeleinden werd gebruikt is het door het ministerie van Defensie overgedragen. In 1969 werd het fort erkend als nationaal monument en kreeg zo een beschermde status. De laatste jaren is het fort gerestaureerd.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog is het fort volledig bemand geweest. Na de oorlog werd het fort, vanwege sterke bezuinigingen bij defensie slechts enkele weken per jaar gebruikt voor oefeningen.

In 1939 werd met het oog op een dreigende oorlog de verdedigbaarheid van het Bijlands kanaal onderzocht. Om de positie van het fort te versterken werden 7 kazematten, ook wel stekelvarkens genoemd, om het fort gezet. In 1940 werden er 2 zware mitrailleurs van de marine in het fort gezet, maar op 11 mei werd het fort ingesloten en is het overgegeven.

Deze excursie is minder toegankelijk voor mensen die slecht ter been zijn. Het is koel in het gebouw, dus denk aan een jas of trui en wandelschoenen, want de weg ernaartoe (ongeveer tien minuten lopen) kan modderig zijn. Fort Pannerden is alleen te voet of fietsend te bereiken.

Als het vervoer een probleem is, kan met één of twee auto's al carpoolend vertrokken worden vanaf Villa Ganita, Nijmeegsestraat 19 in Gend en wordt in de omgeving van het fort geparkeerd.

De toegang tot alle lezingen is gratis; voor de excursie betalen niet-leden € 2,50.

Ria Schouten-de Haan

Excursie naar Florence Nightingale in Zetten

Wij waren te vroeg op de laatste kringexcursie van 22 mei, maar gelukkig stond de deur bij het Florence Nightingale Instituut in Zetten al voor ons open. Begonnen werd met twee films die lieten zien hoe de zorg in de loop der tijd veranderd is; soms ten goede en soms ten kwade. Heel vroeger werd je maar zelden in het hospitaal opgenomen en kwam de zorg voor de zieke neer op de familie. De hygiënische omstandigheden waren zodanig, dat je eerder nog zieker werd dan je al was. Het werd heel wat beter toen er ziekenhuizen, gezinszorg en wijkverpleging kwamen. Er is in de loop van de tijd dus een hoop verbeterd, maar niet altijd qua werkomstandigheden voor de wijkverpleegster. Kon ze vroeger nog haar eigen tijd indelen, nu wordt er met de stopwatch gewerkt en krijgt ze via telefoon en e-mail te horen welk rooster ze moet volgen. Er werd een hoop geprikt in de films en dan zag je dat niet iedereen daar even onverstoorbaar naar kon kijken. Na de films kon je individueel verschillende exposities of de interactieve afdeling bezoeken. Bij de exposities zag je naast kleding, speldjes van de verschillende kruisafdelingen, bedden met patiënten enz.; van alles om een duidelijk beeld te krijgen van hoe het er vroeger aan toe ging.

Vol verbazing las ik dat de verpleegsters vroeger verplicht werden zelf hun vereiste uitgebreide werkgarderobe aan te schaffen. Het was dus in eerste instantie een hele uitgave voor je aan het werk kon.

Alle oude apparaten waren ook bijzonder inte-

ressant om te bekijken. Als je de couveuse van toen vergelijkt met de van nu, lijkt die van vroeger wel op een kastje om de rijstepap in gaar te laten worden. Arme baby van toen. Als je dat

overleefde, was je zo zwak nog niet. De ijzeren long zou bovendien niet misstaan in een middeleeuwse martelkamer.

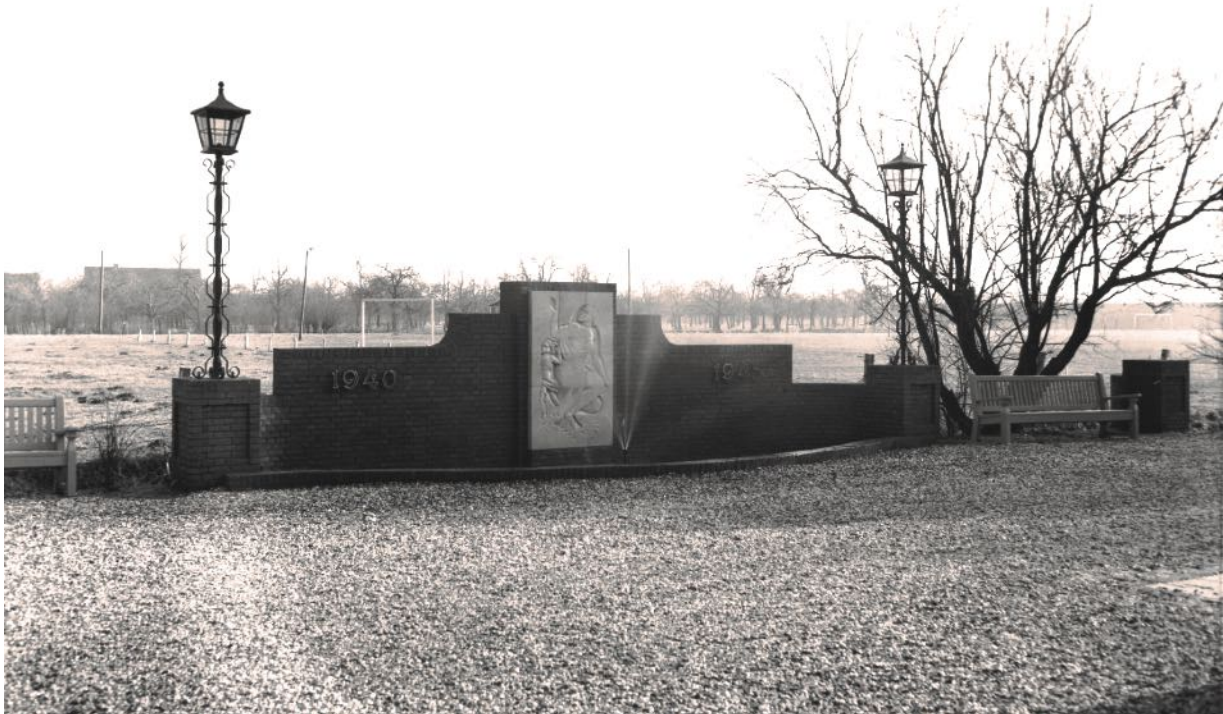
Op diverse plaatsen waren specialistische filmpjes te zien, zoals die van het UMC St. Radboud, waarin ik zelfs een Gendts echtpaar kon ontdekken. Op de interactieve afdeling kon je erachter komen of je geschikt was voor de zorg. Je kon proberen om een los kunstbeen een steunkous aan te trekken en dat lukte wonderwel, omdat deze patiënt niet protesteerde als die in de houdgreep genomen werd. Bij de kunstarm waar je de

bloeddruk kon meten, kreeg ik geen enkele polsslag. Conclusie: patiënt overleden. Maar toen een ander het probeerde, was er opeens wel een elektronische polsslag. Dat geeft te denken als ik ooit mijn in de reanimatiecursus opgedane kennis moet gaan toepassen... Mocht u ooit onwel worden, dan dus liever niet in mijn buurt, voor mijn en uw gezondheid.

Yvonne de Boer

Bevrijdingsmonument

Het bevrijdingsmonument, zoals het in 1950 aangelegd was.

Kort na de Tweede Wereldoorlog werden er op burgerinitiatief op veel plaatsen in ons land herdenkingen georganiseerd. Jaarlijks worden nog steeds op 4 mei de oorlogsslachtoffers herdacht en wordt op 5 mei Bevrijdingsdag gevierd. Net na de oorlog werden er in ons land oorlogsmonumenten of bevrijdingsmonumenten opgericht om de oorlogsslachtoffers te gedenken en om de herwonnen vrijheid te vieren in 'Herrijzend Nederland'.

Oranjecomité Gendt

Al in 1945 werd door het Oranjecomité besloten geld te reserveren voor een eenvoudig en waardig monument. Toen in 1950 het nieuwe gemeentehuis gereed kwam, werd de plaats van het monument bepaald tegenover de ingang van het gemeentehuis. Ed van Teeseling uit Nijmegen kreeg de opdracht om het symbool van oorlog en bevrijding te vervaardigen.

Architect Charles Estourgie, die na de Tweede Wereldoorlog naast Nijmegen als gemeentearchitect ook Bemmelen en Gendt onder zijn hoede had, liet de omgeving aan het monument aanpassen.

Het gedenkteken werd gecombineerd met een fontein en twee paarse, smeedijzeren lantaarns. Twee zitbanken waren opgenomen in het geheel, dat een evenwichtige en mooie indruk maakte.

Op zaterdag 4 november 1950 werd het bevrijdingsmonument onthuld en overgedragen aan de gemeente. Bij deze plechtigheid waren alle naasten familieleden van hen die binnen of buiten de gemeente in de jaren 1940-45 ten gevolge van de oorlog de dood vonden, uitgenodigd, burgers zowel als militairen. Ook de R.K. Harmonie St. Cecilia, de Zangvereniging St. Caecilia en vele andere belangstellenden waren hierbij aanwezig. Er werd een minuut stilte in acht genomen en een krans gelegd. Aan het eind van de plechtigheid werd het Wilhelmus gezongen.

Het bevrijdingsmonument

Het monument van Franse kalksteen heeft in reliëf een moeder met kind en de tekst:

'Uit onze gebrokenheid groeit een schoner volk'.

De vrouwenfiguur symboliseert de bevrijding, terwijl het kind de toekomst voorstelt.

Het nieuwe gemeentehuis werd twee dagen later, op 6 november 1950, officieel in gebruik genomen.

Uit onze gebrokenheid groeit een schoner volk.

In de loop van de jaren is de herdenking uitgebreid. Nu worden niet alleen de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog herdacht, maar ook de Nederlanders die zijn omgekomen bij oorlogen, gewapende conflicten en vredesoperaties na de Tweede Wereldoorlog.

Beleving van oud en jong

Natuurlijk bestaat er een verschil in de beleving van 4 en 5 mei. Bij de oudere generatie staan vaak de eigen ervaringen en herinneringen centraal. Bij jongeren krijgen 4 en 5 mei alleen betekenis door de verhalen van de ouderen. Ze zijn op een andere manier bij deze dagen betrokken.

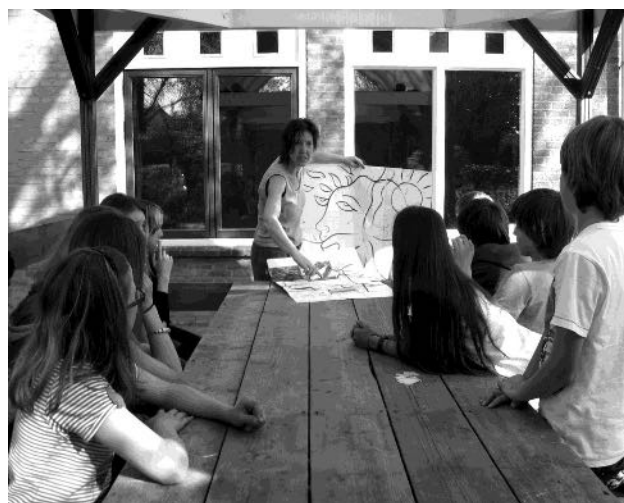
De 'Tuin van de Vrijheid'

In april 2011 adopteerden de twee basisscholen het bevrijdingsmonument in het kader van de 'Tuin van de Vrijheid', een kunstproject. Daar-

voor was een adoptiegroep samengesteld bestaande uit bovenbouwleerlingen van De Vonkenmorgen en De Tichelaar. Kinderen hielden zich een maand lang bezig met de betekenis van het complexe begrip vrijheid.

Gebrokenheid

Gebrokenheid straalt uit van het oorlogsmonument in Gendt: niet alleen door de tekst op het monument, maar zeker ook door de opbouw. Over en dwars door vijftien vlakken van kalksteen lopen de figuren die de afbeelding vormen en ze zijn tegelijk een sterke, verbindende factor. Zij proberen de gebrokenheid te helen, op weg naar een vrije toekomst.

Werkoverleg met de kunstenaar.

De adoptieerlingen van de bovenbouw van de twee basisscholen bekeken dit monument en verschillende andere vrijheidsbeelden van kunstenaars uit de hele wereld. Naast haast filosofische, korte intermezzo's over wezenlijke kenmerken van vrijheid vormden al deze momenten van kijken, luisteren en samen praten voor hen

de inspiratiebron om een nieuw en kleurrijk vrijheidstableau te ontwerpen en te maken. De kinderen voegden de door hen afzonderlijk gemaakte negen mozaïeken bij elkaar en componeerden gezamenlijk verbindende vormen. Uiteindelijk zagen zij er een mensenhoofd in dat schreeuwt

De Gendtse schreeuw.

om vrijheid, maar wel met de zon in het achterhoofd. Zij kozen als titel: 'De Gendtse Schreeuw'.

Vanaf 4 mei 2011 ligt dit tableau, onderdeel van de 'Tuin van de Vrijheid', voorgoed aan de voet van het bevrijdingsmonument.

Tekst bij monument Gendt 2011

Een nieuw begin, een Tuin van Vrijheid.

Meteen al in volle bloei.

Kleurrijk contrast.

*Jonge gevoelens, jonge gedachten,
verbeeld in mozaïek.*

*Scherven verbonden door ons,
kinderen van Gendt.*

1945

Gebroken door oorlog.

Vurig verlangen naar vrijheid.

Voor altijd in zandsteen gebeiteld.

2011

Vrijheid gewend.

Met vrijheid verwend.

*Wij, kinderen, schreeuwen samen,
weg onverschilligheid.*

Vrijheid is geluk hebben

en zijn wie je bent

en ook

EERST DENKEN DAN DOEN.

Dit project werd begeleid door beeldend kunstenaars Myrna Rasker en Marian van Steen van Bureau Buitenkans. De gemeente Lingewaard maakte dit project financieel mogelijk. Met het plaatselijke Oranjecomité werd samengewerkt aan de herdenkingsbijeenkomst op 4 mei.

Alle kernen van de gemeente Lingewaard komen aan de beurt, zodat overal een deel van de Tuin van de Vrijheid groeit en bloeit.

Herdenken en vieren in de toekomst

Het aantal mensen dat de Tweede Wereldoorlog heeft meegemaakt, neemt af. Dit betekent echter niet dat de belangstelling hiervoor ook daalt. Het draagvlak voor herdenken en vieren blijft bij naoorlogse generaties juist onverminderd groot. 80 procent van de Nederlandse bevolking is voorstander van de Nationale Herdenking op 4 mei en de viering van de Nationale Bevrijding op 5 mei.

Citaten uit teksten van kinderen bij de 4 mei herdenking 2011

Wij zitten op basisschool De Tichelaar en op basisschool De Vonkenmorgen.

Onze scholen hebben het oorlogsmonument in Gendt geadopteerd.

Dat betekent dat zij aan het 'Landelijk Comité 4 en 5 mei' een belofte hebben gedaan: de scholen

zullen samen minstens vijf jaar lang een bijdrage leveren aan de herdenking van de Tweede Wereldoorlog op 4 mei in Gendt.

Wij hebben in Gendt deze verantwoordelijkheid op ons genomen door in een groep samen te werken. We noemen die groep: de adoptiegroep. Het bekijken van het oorlogsmonument was het begin van de samenwerking.

We bespraken er wat we zagen en wat voor betekenis dit monument voor ons zou kunnen hebben. Want wat is eigenlijk vrijheid?

Wij hebben de oorlog niet meegemaakt.

Wij zijn gewend aan vrijheid.

Misschien zijn we er wel door verwend?!

We spraken na het bezoek aan het monument samen verder over vrij zijn.

Om te weten en te voelen hoe belangrijk vrijheid is, moet je ook weten hoe het voelt als je niet vrij bent.

Wij probeerden de meest onvrije momenten uit ons leven met elkaar te delen.

Hoe zou het zijn om misschien wel vijf jaar lang bang te zijn?

Hoe gewoon of ongewoon zou het leven dan zijn?

De meesten van ons zouden zich op school niet goed kunnen concentreren.

Ik zou bang worden van alle geluiden, zei iemand.

Of ik zou bang zijn dat mijn familie iets overkomt terwijl ik op school zit.

Bang zijn om achtervolgd te worden door vreemde enge mannen, zeiden vooral de meisjes.

Zou ik dan naar voetballen kunnen?

Zou ik naar mijn vrienden kunnen gaan?

Ik denk dat ik bang zou zijn om opgepakt te worden zonder reden.

Of zou ik alle dagen bang zijn omdat ik steeds weer wakker zou worden in grote onzekerheid over hoe een nieuwe dag zou verlopen.

En hoe zou ik dat volhouden?

Als je een oorlogsspel speelt op de computer, dan speel je de baas: de generaal of de kolonel.

Dat is spannend en leuk om te doen: iemand achterna zitten.

Als je in een echte oorlog zelf achtervolgd zou worden, als je opgepakt wordt en doodgeschoten kunt worden, daar zou ik heel bang voor zijn als het echt oorlog was.

Tot slot willen we vertellen wat vrijheid voor ieder van ons betekent:

Blij zijn met wie je bent.

Iedereen mag zijn zoals die is.

Het maakt niet uit hoe je bent, welke kleur je ook hebt of welke taal je ook spreekt.

Als je niet zelf kunt bepalen wie je bent, dan komt daar juist oorlog van.

Mensen moeten elkaar meer helpen dan ze nu doen.

Er wordt niet zo goed samen geleefd. Waarom mag de één hier wel wonen en de ander niet?

Doe elkaar eens minder pijn!

Denk vooral ook aan de doden die gestorven zijn in de laatste oorlog.

Wij hebben het heel goed, daar moet je vaker aan denken.

Het op 4 mei 2011 met bloemen versierde tableau van het bevrijdingsmonument.

Na een renovatie en bebouwing rondom het gemeentehuis in de jaren 1965-1970 werden de banken, lantaarns en fontein niet meer teruggeplaatst.

Het Oranjecomité Gendt organiseert jaarlijks de herdenking in Gendt.

Henk Klaassen

Een aanslag op de Heer van Gendt

Een aanslag op de hoogste man in Gendt, baron Des Villates, Heer van Gendt, was een ongekend iets voor het slaperige, landelijke dorp en bracht op 15 september 1760 de hele bevolking in beroering. Als een lopend vuurtje ging rond dat iemand die nacht op de heer van Gendt geschoten had. Het fijne wist men er niet van, maar wel dat Diederick Bertram des Villates ongedeerd was gebleven. Hij was op dat moment nauwelijks een jaar Heer van Gendt na het overlijden van zijn vader.

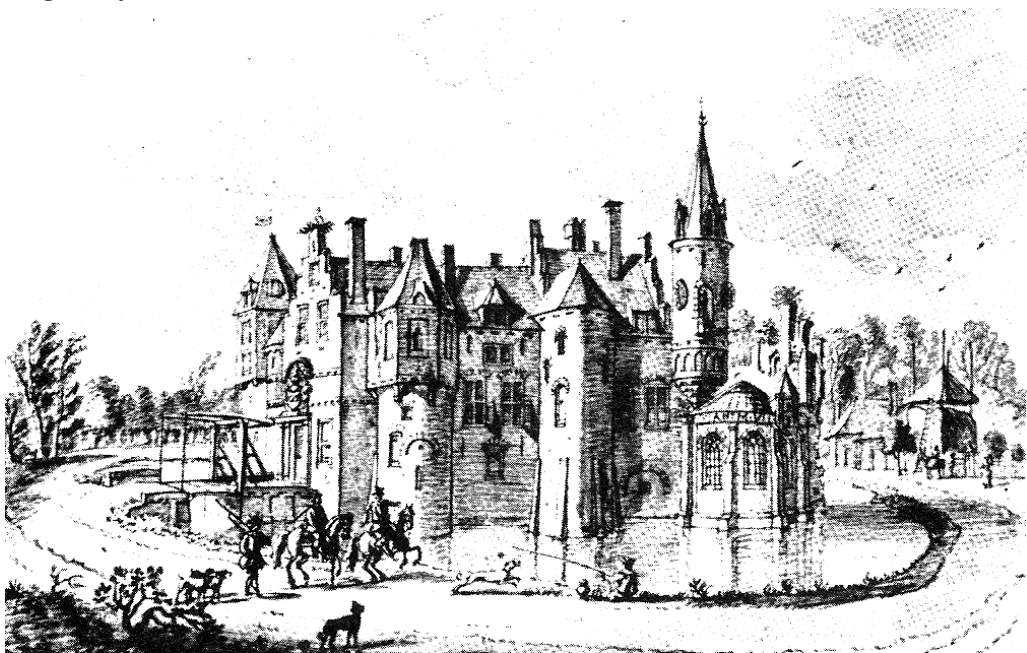

Familiewapen van Baron Des Villates: in zilver drie rode kepers, vergezeld van zgn. hermelijnstaartjes, geplaatst langs de zijranden.

Schout en schepenen kwamen al vroeg in het raadhuis bijeen om met elkaar te overleggen wat te doen; wie van zijn vijanden durfde een dergelijke wandaad te plegen? De ongehuwde en kinderloze Diederick des Villates had zich blijkbaar al in dat ene jaar onbemind en gehaat gemaakt. Waarschijnlijk omdat hij nogal een geldwolf was en het maximale uit zijn verpachtingen van gronden, veerrecht en jachtrecht wilde halen.

Al gauw werden de inwoners Derk van Alphen en Derk Verheyen verdacht, opgepakt en naar de gevangenis in Arnhem overgebracht. Des Villates had zelf de hoge en lage jurisdictie in Gendt, maar mocht zich niet met het onderzoek bemoeien omdat hij in deze zaak partij was. Daarom moest het proces niet in Gendt, maar bij het hof van Gelre plaatsvinden. Des Villates vroeg de Staten van Gelre wel schriftelijk om een voorbeeld te stellen door de daders streng te straffen.

Men kende in Gendt natuurlijk Derk van Alphen en Derk Verheyen wel, want Gendt was niet zo groot en ze waren beiden in Gendt geboren en getogen. Ze waren goede bekenden van elkaar hoewel ze een generatie verschilden, want Van Alphen was 44 jaar oud en Verheyen 22, maar Verheyen was kind aan huis bij Van Alphen. Men wist dat Van Alphen wrok koesterde tegen de heer omdat hij weiland van hem had willen pachten en dat geweigerd was. De Heer van

Een heel vroege afbeelding van Huis te Gendt, domicilie van de Heren van Gendt. Het is niet zeker of deze afbeelding wel op werkelijkheid berust.

Gendt was grootgrondbezitter en er waren vele boeren die wel land van hem pachtten, maar blijkbaar stond Van Alphen al om de een of andere reden bij hem in een slecht blaadje en was het verzoek daarom afgewezen. Van Alphen had er zo de pest over in dat hij naar verluid al eens had verklaard dat als hij de kans kreeg, hij op de heer zou schieten “dat hem de damp uit de keel vloog”.

Zijn makker en gildebroeder Derk Verheyen haatte de heer van Gendt eveneens hartgrondig omdat hij door hem belemmerd werd in het stropen. Het jachtveld van de heer was de beste plek om wild te schieten en wat te verdienen, maar

ders geëist omdat een pas geschoten haas in haar kelder aangetroffen was. Laat staan wat een stroper te wachten stond als hij op heterdaad betrapt werd.

Gaandeweg werd er steeds meer bekend over wat er die nacht voorgevallen was. Verheyen was 's avonds met zijn geweer, een zgn. snaphaan, naar het huis van Van Alphen gegaan en had daar het kruit vervangen door een kogel. Er werden nog twee andere snaphanen met een kogel geladen en toen vertrokken zij tussen 11 en 12 uur naar Huis te Gendt. Ze openden de poort, gingen over de brug en daar ging Van Alphen op de uitkijk staan nadat hij Verheyen geïnstrueerd

Huis te Gendt zoals het er vanaf de 18e eeuw uit zag.

Des Villates had hem in de smiezen en had zijn opziener opdracht gegeven om hem in de gaten te houden en hem te pakken te nemen zodra hij hem op zijn terrein betrapte. De straf zou dan niet misselijk zijn, want de heer van Gendt mocht zelf recht spreken.

Een paar jaar eerder had vader Henri des Villates nog bij een arme weduwe een boete van 20 daal-

had hoe hij moest schieten. Verheyen loste twee schoten door het raam van de provisiekamer en deze schoten kwamen terecht in het plafond onder de slaapkamer waar Des Villates lag te slapen. Deze twee kogels waren zoals in de later opgemaakte gerechtstukken vermeld staat “gepenetreert tot in de ribben van de solder van gemeltd provisiekamer genoegsaan onder het ledikant oft slaapplaats van de Heer van Gent”.

Geweer met vuursteenmechanisme, zgn. snaphaan.

Daarop pakte Verheyen het andere geweer en schoot wat hoger, waardoor de kogel terecht kwam “boven in de muur onder de slaapkamer van de heer sodanig, dat die kogel heel plat op de grond gevonden is”. Wederom bleef Des Villates ongedeerd, maar dacht, zoals hij later verklaarde, dat men van plan was hem “op zijn bedde dood te schieten”.

Al met al is het een amateuristische actie geweest om op goed geluk in het donker te schieten en is het meer geweest om hem een lesje te leren dan om hem echt te doden.

Niet veel later werd trouwens ook nog de halfbroer van Verheyen, de 36-jarige Roelof gearresteerd. Het Hof van Gelre nam het onderzoek en proces met spoed ter hand. De drie verdachten werden op de pijnbank gelegd, waarbij de beide Derken bekenden en Roelof verklaarde weliswaar op de hoogte te zijn geweest, maar niet meegedaan te hebben. Volgens Roelof had Van Alphen een slechte invloed op zijn broer en had hij al eens verklaard dat de heer van Gendt “eens een kogel of twee door de glazen moest hebben, eer hij sou veranderen” en dat hij “een schoelje was daar niet veel aan gelegen was”.

De rechtbank geloofde hem en Roelof werd vrijgesproken nadat hij verklaard had, dat hij zich zou gedragen en zich niet op een of andere manier zou wreken. De beide anderen werden tot 20 jaar tuchthuis veroordeeld om gedurende die tijd met handenarbeid hun brood te verdienen en daarna voor de rest van hun leven uit Gelderland te worden verbannen.

Wat zullen ze later een spijt gehad hebben van hun zinloze daad, want Des Villates veranderde totaal niet. Misschien was dit voorval wel de aanleiding tot de opstand een paar maanden later van het Gendtse gilde tegen de vergaande bemoeizucht van de Heer van Gendt. De veroordeelde Van Alphen en Verheyen hadden gezinsleden in het schuttersgilde en deze zullen vergelding gezocht hebben voor wat de familie

was aangedaan. Het gilde probeerde op diverse manieren om Des Villates een toontje lager te laten zingen en toen dat niet lukte namen zij advocaten in de arm om bij het gerechtshof voor elkaar te krijgen dat de Heer van Gendt zich niet meer met gildezaken zou bemoeien. Helaas voor hen pakte dat slecht uit. De Heer van Gendt werd door de uitspraak van het Hof van Gelre de eigenlijke overwinnaar en hun eigen advocaten dienden een torenhoge rekening in, waardoor het gilde meteen in de schulden kwam. Wie is namelijk nog beter in het vel over de oren trekken dan een slager: een advocaat.

Yvonne de Boer-Ravestein

Literatuur:

J.J.A. Buylinckx, Wij kennen hierin genen Heer van Gendt, in *Gendt 750 jaar Stadsrechten*, Gendt 1983

Verhaal over ‘Een aanslag op de Heer van Gendt’ van J. Wolters, *Over Betuwsche Historiën* in De Betuwe.

Inrit Huis te Gendt met de twee wapenleeuwen die nu voor Villa Ganita staan.

Historische Kring Gente verwelkomt 700ste lid

Het is gelukt. Waar pas nog stiekem op gehoopt werd, 700 leden vóór eind 2011, is al ruimschoots overschreden. Net voor het Kersenfeest was de stand nog 667 leden, maar een deel van de vele bezoekers van de tentoonstelling met oude foto's in de Leemhof werd toen ook lid. Naderhand is overigens de helft van deze tentoonstelling naar het Gendtse bejaardenhuis, de Hof van Breunissen, overgebracht en in de va-

vaak en die was ook bestemd voor zijn moeder. Harrie Rutjes besloot lid te worden omdat hij altijd bij familie het kringblad doorbladert en leest. Als boer is hij gehecht aan zijn grond en dorp en vindt hij het belangrijk dat het verleden levend blijft. Hij onderschrijft dus de doelstelling van de kring om het verleden niet verloren te laten gaan. Harrie is 60 jaar, zoals gezegd vrijgezel, maar niet alleen, want hij woont samen

Geert Visser, Harrie Rutjes, Geert Witjes en Willem Rasing bij de huldiging.

kantieperiode nog een keer afgewisseld met de andere helft. Zo konden ook de mensen die slecht ter been zijn in eigen huis op hun gemak van de oude plaatjes genieten. De ouderen waren er bijzonder blij mee en de kring wil dit dan ook jaarlijks herhalen.

Met de start van het nieuwe seizoen van de kring is de telling opgemaakt. Het 700ste lid blijkt Harrie Rutjes uit het Broek in Gendt te zijn geworden. Ieder honderdste lid kent altijd een bijzonder welkom en als 700ste lid kreeg hij een delegatie van het bestuur op bezoek met als geschenken een jaar gratis lidmaatschap van de kring, het historische boek *Gendt tussen stad en dorp* en een bos bloemen. Dat krijgt een vrijgezel niet

met zijn moeder in het Broek. Hij heeft zich tot voor kort vooral gericht op zijn veeteeltbedrijf en is dus nooit ver van huis geweest. Afgelopen maart heeft hij 86 dames (koeien) weggedaan om meer zorg te kunnen besteden aan de belangrijkste dame in zijn leven, zijn moeder van 86 die met haar gezondheid sukkelde. Dit geeft hem ook gelegenheid om het kringblad nu helemaal door te spitten.

Wie weet wat hij zelf daarbij kan betekenen, want hij kent heel het Broek en Flieren op zijn duimpje en zal veel oude verhalen en anekdotes erover kunnen vertellen. Dat wordt weer wat voor de toekomst...

Yvonne de Boer-Ravestein

Postbesteller Gert van Alst

In de jaren rond 1850 vond er in de gemeente Gendt onder burgemeester Aart van der Goes en zijn beide wethouders Gradus van Gendt en Herman Terwindt een geweldige vooruitgang plaats. Er kwam een school voor meisjes om naaien en breien te leren. De Sint Vincentiusvereniging werd opgericht en stichtte een schooltje voor arme kinderen. De wieken van de Gentsche Molens draaiden voor het eerst op de wind van 1854. Er kwam een georganiseerde brandweer en zelfs een hulppostkantoor.

In een betrekkelijk korte tijd kwamen er in Gendt heel veel voorzieningen.

Geheel rechts het hulppostkantoor zoals het gebouwd is in 1851.

Het eerste hulppostkantoor in Gendt

In 1799 werd het eerste postkantoor in Nederland geopend. Dit leidde in 1810 tot de eerste Postwet. In 1850 trad er een nieuwe Postwet in werking. Hierdoor kreeg Gendt op 1 juli 1851 een eigen hulppostkantoor. De eerste brieven-gaarder (beheerder van een hulppostkantoor) werd David Stapel. Vanaf 1901 was het kantoor ook op zondag een uur opengesteld. Het hulpkantoor was gevestigd in een pand aan de Leemstraat, nu Dorpstraat, waar de rotonde ligt.

Hier heeft het pand een mooier aanzien gekregen.

Vlnr: Wim Berning, mevr. Janssen, Arend Janssen, Gert van Alst, Sander Gaasbeek en een onbekende.

Waarschijnlijk is het pand begin 1900 verbouwd en kreeg het door de verbouwing een mooier aanzien. Het linker gedeelte van het pand diende als hulppostkantoor en het rechter gedeelte werd drogisterij.

Op 1 april 1909 was Arend Janssen benoemd tot kantoorhouder in Gendt. Arend trouwde in dat jaar met Berndina Knorth; beiden kwamen uit Bemmelen. Ze kregen drie kinderen: Fré, Gerrit en Cor. Fré zou later zijn vader opvolgen als kantoorhouder in Gendt.

Arend Janssen maakte ook drukwerk.

In 1928 werd de officiële naam Eerste Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie (PTT), volgens Gert "Prettige Tijd Tegenwoordig").

Hoe Gert van Alst bij de post kwam

Als negentienjarige jongeman werkte Gert op de boerderij van Cornelis Janssen in de Hegsestraat. De boerderij heette De Heg. In de middag van 2 juni 1924 kwam Sander Gaasbeek, postbesteller, bij boerderij De Heg met de vraag aan Gert of hij voor hem de post kon bezorgen, omdat zijn moeder ernstig ziek was.

Gert van Alst in zijn element.

Na overleg met Janssen kon Gert het van Gaasbeek overnemen. De kans bestond dat Gert hulp-postbesteller kon worden. Gaasbeek woonde in het Gendtse Broek op boerderij De Heerelanden met zijn moeder en twee vrijgezelle zusters. Voordat Gert zich naar het postkantoor begaf - hij woonde toen in de Dijkstraat A62 dicht bij het postkantoor - ging hij toch eerst nog even bij zijn moeder langs om te vragen wat ze ervan vond dat hij hulpbesteller kon worden. Die zei meteen: "Dat moet je niet afslaan". Toen Gert zich meldde bij posthouder Janssen, was die blij dat hij meteen gekomen was. Ondertussen was besteller Nol Huberts gearriveerd om de post bij de tramhalte af te halen. Van 1910 tot 1935 werd de post meegebracht door de Betuwsche Stoomtramweg Maatschappij. De halte was bij Hendrik Schaars, nu Tinneveld. Na uitleg van Nol Huberts kreeg Gert een brieven tas om zijn schouder en een koperen plaatje op zijn jas met het opschrift Ned. Post-rijen. Zo begon Gert aan zijn eerste bestelling die ruim vier uur in beslag nam.

Postbesteller Nol Huberts.

Aanstelling als hulpbesteller

Op 3 juni 1924 trad Gert van Alst in dienst als hulpbesteller bij de PTT. In zijn arbeidsovereenkomst stond vermeld: *De arbeider verbindt zich de werkzaamheden, welke hem door of namens den werkgever zullen worden opgedragen, naar zijn beste vermogen te verrichten en zich daarbij te gedragen naar de voorschriften van orde en veiligheid, welke door of namens den werkgever worden gesteld.* Het loon was vastgesteld op f 0,40 per uur, dagloon f 3,-. In de eerste jaren was Gert als oproepkracht in dienst en vulde hij zijn werkzaamheden onder andere als boerenarbeider en bouwvakker aan.

De route

De eerste bestelling begon bij de R.K. Pastorie, dan de Nijmeegsestraat, dan Poelwijk, Kommerdijk, Hagevoort. Daar belde hij aan en mevrouw Ederveen nam de post in ontvangst en maakte de opmerking: "Kereltje als je weer eens komt, moet je achterom komen". Dan verder in Haalderen de dijk af de Langstraat in, Zandvoort, Hemelstraat, Flierensestraat, Woerdsestraat nu Angerensestraat, en zo naar het postkantoor. Van Janssen kreeg Gert de sleutels om op verschillende plaatsen in Gendt de postbussen te ledigen.

Wim Huisman

Jan Kerkman

De volgende dag moest Gert alleen de post afhalen bij de tramhalte en daarna met Nol Huberts de post sorteren. De route die dag werd een gedeelte Dorp, Hulhuizen en de Polder. Voor deze route moest hij wel een keer terug naar het postkantoor om de brieven tas bij te vullen. Hij had daarnaast 34 kwitanties, twee aangetekende brieven en zestien adressen om ouderdomsrente uit te betalen. Dat was toen voor een echtpaar f 5,- per week en voor één persoon f 3,-.

Onderweg moest Gert vaak vragen waar die of die woonde. Dorus Eykmans eigenaar van café De Dolle Hoed op het Hof in Hulhuizen vertelde hem wel dat hij aan de late kant was. Later werd Jan Aarntzen eigenaar van dit café en kreeg het de naam café Het Hof (de latere Spar-winkel). De moeder van Sander Gaasbeek overleed en Gaasbeek kwam enkele dagen later weer terug bij de post. Gert was toen drie dagen in dienst geweest.

Gert in zomertenuue.

Terug naar Cornelis Janssen

Als eerste vroeg Janssen aan Gert, toen hij weer terug kwam, hoe het was bevallen bij de Post. "Best", had Gert geantwoord, waarop Janssen had gezegd: "dat moet je volhouden, misschien kun je later wel een vaste aanstelling krijgen". Via Cornelis Janssen kreeg Gert nog meerdere losse werkadressen, onder andere bij Van de Graaf in Flieren, bij Steven Rasing en Gert Rasing, de slager. Half augustus 1924 moest Gert de besteldienst overnemen van Nol Huberts, die vakantie kreeg. Bestellers kregen toen twaalf dagen per jaar verlof. In diezelfde tijd moest Gert de eed afleggen, die werd afgenomen door een inspecteur van de posterijen. Na de terugkomst van Nol Huberts kon hij weer gaan werken bij Steven Rasing.

Op oudjaar 1924 moest Gert 's avonds om zes uur beginnen met kaartjes sorteren en om 11 uur 's avonds de brievenbussen leegmaken in Hulhuizen en bij het gemeentehuis aan de dijk op de Markt. 1 januari moest de post besteld en de

nieuwe aanvoer gesorteerd worden. Gert kreeg nog wel even de tijd om naar de kerk te gaan, maar het was echt een drukke dag. Hij bleef een week in dienst tot de nieuwjaarsdrukte voorbij was.

Zo werkte Gert jaren achtereen bij verschillende werkgevers, maar de post bezorgen deed hij toch wel het liefst. Op 17 oktober 1934 trouwde Gert met Aleida van den Brink. Het paar kreeg acht kinderen, waarvan één kind negen dagen na de geboorte is overleden.

De Hagevoort

Op donderdag 4 juni 1928 kwam Gert weer voor het eerst op de Hagevoort bij Ederveen. Het kereltje ging zoals gevraagd, maar nu wel vier jaar later, achterom. Toen Gert de post op tafel had gelegd, wilde hij vertrekken, maar vrouw Ederveen zei: "wil je misschien een kopje koffie, net zoals de andere bestellers?". Gert maakte zich bekend en het eerste wat mevrouw Ederveen opmerkte was: "dan is je moeder zeker Grada Bouwman". "Ja", zei Gert. "Dan is jouw moeder werkster geweest bij mij toen wij nog in de Nijmeegsestraat woonden (nu Eliza's Hof)". Toen Gert 's middags bij zijn ouders thuis kwam, vertelde hij dat aan zijn moeder en die bevestigde het. Ze had bij Hendrik Ederveen en Kaatje van Lent zeven jaren gewerkt. Zoon Johan Ederveen woonde nog met zijn moeder op de Hagevoort.

Het bruidspaar Ederveen met de kinderen Henk en Jaap.

Toen Johan trouwde met Adriana Braber ging Kaatje van Lent naar haar dochter in Oosterhout. Maar het koffie drinken bleef op de Hagevoort. Het gezin Ederveen kreeg drie kinderen: twee jongens, Hendrik en Jacob en een meisje dat heel vroeg is overleden. Kort hierna overleed ook mevrouw Ederveen (Adriana Braber). Johan heeft daarna verschillende huishoudsters gehad en een ervan bleef vijf jaren bij hem. In de oorlogsjaren trouwde Johan Ederveen met haar. Alle koffiedrinkers van de PTT waren bij de huwelijksceremonie in de Nederlands Hervormde kerk aanwezig. Er waren nog meer Rooms katholieken dan protestanten in de kerk. Het postpersoneel heeft toen een telegram verzonden naar de locatie van de bruiloft met de inhoud:

*Geacht Bruidspaar Ederveen-Wullink
Vijf jaren lang hebt gij elkaar leren kennen
Verders zal het zich ook wel wennen
Zoo gaat het leven rustig voort
op de hoeve Hagevoort
100 jaren telt gij bijna met zijn twee
leeft gelukkig en tevree
Personeel P.T.T.*

Hij had natuurlijk meerdere koffiehuisjes; onder ander ook in de Zandvoort bij Klaassen.

Net na het uitbreken van de oorlog, kwam de eerste post na de invasie binnen en wel op zondag 19 mei 1940. Gert heeft nog nooit zoveel mensen blij gemaakt als juist op die dag. Moe-

Het nieuwe postkantoor uit de Tweede Wereldoorlog.

ders barstten spontaan van blijdschap in huilen uit dat ze een bericht van hun zoon ontvingen. In 1942 werd een begin gemaakt met de bouw van een nieuw postkantoor op de plaats waar nu Express Wear gevestigd is. Omdat kantoorhouder Arend Janssen ziek was, nam zijn zoon Fré Janssen het kantoorhouderschap over in het nieuwe gebouw.

Begin 1948 kreeg Fré Janssen bericht vanuit het kantoor te Arnhem dat hij per 1 februari benoemd was als kantoorhouder in Rheden. Cor Janssen, zijn broer, was daar kantoorhouder maar was overgeplaatst naar Hengelo (Gld). In Gendt werd op 1 februari 1948 daarom Martinus Gerritsen uit Beek aangesteld. Dit gebeurde voor Gert wel erg onverwachts.

De posthouder Martinus Gerritsen.

Vaste aanstelling

Zaterdag 10 januari 1942 kwam er bericht uit Den Haag dat Gert was aangesteld als vaste besteller te Gendt met een salaris van f 22,47 per week en met f 1,- kindertoeslag voor ieder kind. Dat was voor die tijd een goed salaris, zeker in een tijd van werkloosheid. Jan Kerkman uit Flie-ren werkte toen ook bij de post; hem werd een vaste baan aangeboden in Arnhem.

HOOFDBESTUUR DER POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE

8 Januari 1942

NR. 0536.3 6.c AFD.

Pensioenraad

DE DIRECTEUR-GENERAAL DER POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE

Gelet op de Verordening van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied van 31 Maart 1941, nr 67, het Organiek Besluit P.T.T. 1928, het Besoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1934 en het Algemeen Rijksambtenarenreglement;

Benoemt met ingang van 10 Januari 1942 in vasten dienst tot besteller bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst

GERARDUS THEODORUS VAN ALST

geboren 5 Augustus 1905 thans hulpbesteller te GENDT zulks op een weekloon van twee en twintig gulden en zeven en veertig oent (f 22,47) wordende zijn pensioengrondslag vastgesteld op f 1169,-

Bepaalt, dat de benoemde zijn functiën op den vroeger door hem afgelegden o.g. analog af te leggen eed zal uitoefenen te GENDT.

's-Gravenhage, 8 Januari 1942
W. van Goyen

Benoeming in vaste dienst bij de PTT.

Jan Kerkman kon echter in Gendt bij de boeren wat bijverdienen en de oorlog weerhield hem om in Arnhem te gaan werken.

Kort daarop op 17 september 1944 was het voor goed gedaan met de postbestelling en even later volgde voor Gert en zijn gezin de evacuatie naar Groningen op 4 oktober op de vierde verjaardag van dochter Ger.

In Groningen

Tijdens het verblijf in Groningen werkte Gert op de boerderij van Ritsema. Zijn vrouw Leida werkte daar in de huishouding. De kinderen waren in de buurt bij boeren ondergebracht. Op zekere dag kreeg Gert bericht van de PTT in Groningen dat hij zich moest melden. De directeur vroeg hem hoeveel loon hij na 17 september 1944 had ontvangen. Gert had na 17 september de laatste post in Elst van de trein gehaald en na die tijd niets meer ontvangen. Hij kreeg alsnog zijn achterstallige loon. Hierna kon hij drie dagen per week in dienst treden in het plaatsje Oostwold als besteller. Dit dorp telde 163 gezinnen, maar de meeste boeren woonden ver uit elkaar. Gert had al vlug goede contacten met de mensen uit het dorp. Op zekere dag was de hele familie Ritsema ziek en vanwege de besmettingskans mocht hij toen geen post bezorgen.

Antoon Scholten sorteert de post.

Naar Gendt

In mei 1945, kort na de bevrijding, is Gert met een geleende fiets vanuit Oostwold naar Gendt gereden om te gaan kijken. Daar trof hij een verwoest dorp aan, maar er waren al mensen bezig met de wederopbouw. Op 29 mei is de familie Van Alst na de nodige vergunningen te hebben verkregen, weer naar Gendt vertrokken. Na 10 dagen in Gendt werd de eerste post voor Gendt weer bezorgd met een vrachtwagen uit Nijme-

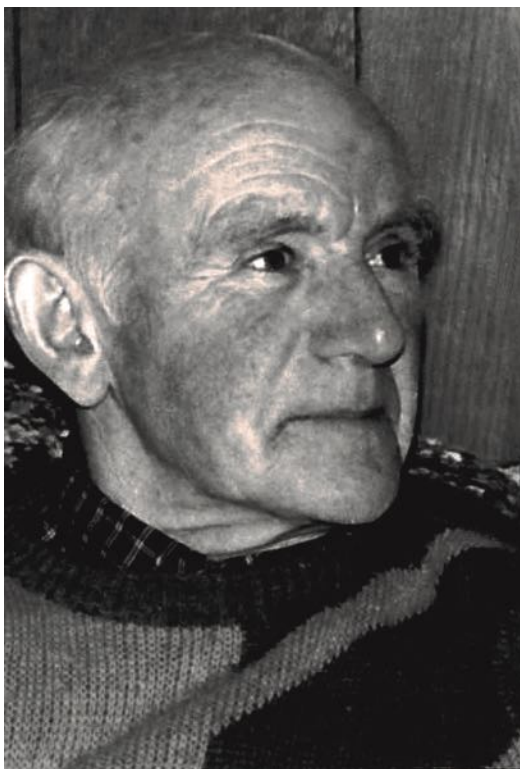
gen. Maar een posthouder was er nog niet en het gebouw was beschadigd. Het was een zware klus om de post te bezorgen. Overal bij boeren waren mensen in schuurtjes ondergebracht, omdat hun huizen geheel of gedeeltelijk waren verwoest. Je moest ze zelf maar weten te vinden. Langzaam aan kwam alles weer op gang. Het kantoor werd opgeknapt, er kwam weer een kantoorhouder en na drie weken kwam er iedere dag weer post. Er waren nog geen fietsen, dus de post moest al lopende bezorgd worden. In juni konden de vaste bestellers een fiets afhalen in Arnhem, die ze wel zelf moesten betalen. Hierna ging alles weer z'n gewone gangetje. Er kwamen nieuwe collega's in dienst o.a. Albert Campschroer, Eef Kempkes, Ben van Bremen en Antoon Scholten.

Postbesteller Ben van Bremen.

Ans Rasing deed administratief werk bij het postkantoor.

Postbesteller Albert Campschroer.

Afscheid bij de post

Gert werd in Gendt een graag geziene postbesteller. Al fluitende en met een vriendelijk woord voor eenieder bracht hij de post rond, zodat men hem op afstand al kon horen aankomen.

Zijn werk als postbesteller was voor hem alles en hij deelde vreugde en verdriet met de mensen waar hij de post moest bezorgen.

Op 3 juni 1964 was Gert 40 jaar bij de PTT. Zelfs burgemeester Arends hield 's avonds nog een speech, bovendien vergezeld van een serena-

Eef Kempkes

de van de harmonie. In 1966 kreeg hij een Koninklijke Onderscheiding. In 1970 nam Gert voorgoed afscheid van de post en van zijn collega's.

Eef Kempkes bedankte Gert namens de medewerkers voor de prettige samenwerking. Het afscheid van zijn koffiehuisjes vond Gert nog het ergste. Hij ging van zijn welverdiende rust genieten en wist zich ook nuttig te maken in het huishouden en zijn kinderen waren ook blij met zijn pensioen, want hij deed allerlei klusjes bij hen. Hij genoot van zijn kleinkinderen. Op 5 februari 1978 is Gert onverwachts overleden aan een hersenbloeding nadat hij 's middags nog de carnavalsoptocht had bekeken.

Bron:

Herinneringen door G. van Alst, postbode te Gendt.

Annet Gerritsen-v. Alst.

Henk Klaassen

Introductie nieuwe dialectman

Niet lang na de oprichting van Historische Kring Gente zijn wij (mijn vrouw Ans en ik) hiervan lid geworden. Wij woonden toen nog in ons huis aan de Dorpstraat 47 te Gendt. Dit is ook mijn ouderlijk huis.

In 1987 zijn wij verhuisd naar Doornenburg, waar wij sindsdien met veel plezier het pand Rijnstraat 109 bewonen.

In mijn werkzame leven was ik drukbezet. Er was onvoldoende tijd voor bijvoorbeeld de Historische Kring Gente. Wel las ik altijd met plezier alle publicaties van de kring en ik had ook wel steeds het idee om in de toekomst bij deze vereniging meer actief te worden.

Inmiddels beschik ik over meer vrije tijd. In een gesprek met Geert Visser heb ik aangegeven dat ik binnen de kring, voor zover dit binnen mijn vermogen ligt, mijzelf met het Betuws dialect wil bezighouden en hierover regelmatig in de Ganita mare iets zou willen schrijven.

Het is ondenkbaar en onmogelijk de draad van Harrie Scholten, zijn schoonvader Dinnissen en van Tom Nahon, als het om dialect gaat, zonder rimpels op te pakken. Deze mensen waren met hun buitengewone kwaliteiten en betrokkenheid bijzonder.

In het boek *Gendt tussen stad en dorp*, uitgegeven door de Historische Kring Gente bij gelegenheid van haar 25-jarig bestaan is onder andere de lijst *Ruum duuzend woorden ien 't Gendts* opgenomen. Dit is het oeuvre van Harrie Scholten. Het zijn exact 1045 woorden.

Om te beginnen wil ik eens kijken of er nog ontbrekende woorden te vinden zijn. Iedereen die aanvullingen heeft, kan deze aan mij doorgeven. In de volgende Ganita mare kom ik hierop terug.

Herman Buurman

Rijnstraat 109
6686 MK Doornenburg
Tel: 0481-422847
Mail: trend.plan@hetnet.nl

Klokkenist

Momenteel kent Lingewaard een moeilijke financiële tijd. Zoals uit onderstaand voorstel te lezen valt, is dit probleem niet nieuw. In 1941 moest de gemeente Gendt ook al bezuinigen en dacht men dit te doen door de klokkenist te ontslaan. De klokkenist was degene die ervoor moest zorgen dat de torenklok op tijd liep. Blijkbaar hoefden de inwoners van de gemeente Gendt van B & W niet bij de tijd te zijn.

Yvonne de Boer

BIJLAGE: No. 568.

Onderwerp: Opheffing betrekking klokkenist.

Aan den Gemeenteraad.

Zooals Uwen Raad bekend is, wordt aan den klokkenist eene vergoeding van f 20,— gegeven voor het opwinden der klok in den gemeentetoren, en wel krachtens Uw besluit van den 13 October 1925. Het wil ons voorkomen, dat de tijdsaanwijzing dezer klok van geene waarde is en door het feit, dat de aflezing daarvan voor de gemeentenaren van geen belang is en omdat kostbare reparaties zouden noodig zijn om te bereiken, dat de juiste tijd wordt aangewezen en overal voldoende zou kunnen worden gehoord.

Op grond hiervan stellen wij Uwen Raad voor de betrekking van klokkenist op te heffen.

Een concept-besluit gelieve U hierbij aan te treffen.

GENDT, den 22 Februari 1941.

Burgemeester en Wethouders van Gendt.

De Burgemeester, H.H. Crevels.

De Secretaris, F.A.A. Smijers.

Kersenkoningin 2011: Daphne van der Mond

Daphne is de oudste dochter van Theo van der Mond en Riny Hendriks, geboren op 22 januari 1992. Overgrootmoeder Fien Basten-Schennink was supertrots bij de geboorte van Daphne. Immers met de geboorte van Daphne was een vierde generatie dames zeker gesteld. Overgrootmoeder Fien Basten-Schennink, oma Nolda Hen-

driks-Basten, moeder Riny van der Mond-Hendriks en Daphne. Twee jaar later op 9 maart 1994 werd broer Niek geboren.

Daphne was als kleuter een vrolijke meid. Ze hield van buiten spelen. Vele uurtjes heeft zij dan ook doorgebracht in de speeltuin aan de Schoolstraat.

Na de peuterspeelzaal 't Hölleke volgde de basisschool, de Vonkenmorgen in Gendt. Toen Daphne in groep 1/2 zat, brak voor haar al een bijzonder zware tijd aan. Haar vader Theo werd ziek en op 15 november 1996 overleed hij op 39-jarige leeftijd aan de gevolgen van longkanker.

Er brak een tijd aan waar in dit verschrikkelijke verlies voor een 6-jarige een plaats moest krijgen. Ze moesten nu met z'n drieën verder. Samen met ma Riny en Niek vormden zij een hecht gezin en hebben deze zware last een plaats kunnen geven in hun zeer jonge leven.

Daphne had 3 grote hobby's; paarden, muziek en bloemen. Tijdens de basisschooltijd en ook daar-

na had zij verschillende zorgpony's en reed ze paard bij Reijnen in Bemmelen.

Bij Marieke Lenting leerde zij blokfluit spelen.

De speeltuin aan de Schoolstraat.

In 2004 volgde het lidmaatschap van Harmonie St. Caecilia, waar zij klarinet ging spelen.

Na de basisschool haalde zij haar vmbo-diploma op het OBC te Bemmelen. Logeerpartijtjes was ook een bezigheid van Daphne waar ze vaak en veel naar uitkeek. Gewoon samen met een vriendin.

din boven op zolder. Vakantie was ook altijd een feest.

Het leven van Daphne, haar moeder en broertje kreeg met de komst van Fré, de vriend van ma,

Het complete gezin op vakantie.

weer glans en kleur. Samen met het gezin van Fré werd ook menige vakantie doorgebracht.

Al op zeer jonge leeftijd wist Daphne dat haar toekomst in de bloemen zou liggen. De liefde voor bloemen had zij van pa Theo. Na het VMBO was er dan ook niet veel tijd voor nodig om te bepalen wat de vervolgopleiding zou zijn. Een opleiding als bloembindster op het Groenhorst College te Velp lag voor de

hand. In juni 2011 heeft ze daar haar opleiding met succes afgerond. Nog tijdens de opleiding in 2010 wist Daphne met 3 klasgenoten de 2^e plaats te behalen in het Nederlands kampioenschap bloemschikken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Kersenkoningin zelf voor de bloemen heeft gezorgd die tijdens het Kersenfeest 2011 werden gedragen.

Tijdens het carnaval van 2008 leerde Daphne haar vriend Willy-Jan kennen. Sindsdien zijn zij onafscheidelijk.

In oktober 2010 werd Daphne gevraagd om tijdens het Kersenfeest 2011 de functie van Kersenkoningin te vervullen. Daar hoefde ze echt niet lang over na te denken om een positief antwoord te geven. 2011 was immers het jaar waar-

Team 2e plaats kampioenschap bloemschikken.

in de harmonie haar 75-jarig bestaan viert. Samen met Daphne ter Haar en Darla Bookelmann vormde zij het kersentrio de '3 D's'. Samen hebben ze er werkelijk van genoten. Het leukste vond Daphne de opening op vrijdagavond. Heel bijzonder was op zaterdag het bezoek aan opa Hendriks, die toen zijn 79ste verjaardag vierde. Ook behoorde tot de hoogtepunten het zogenaamd 'vriendjes en vriendinnetjes concert' in de feestzaal met medewerking van de St. Caecilia Kidz, de fotoreportage en de Eucharistieviering met de muzikale begeleiding van het harmonie orkest. Kortom het hele weekend was een super weekend. Mede namens de andere 'D's' wil Daphne iedereen hartelijk bedanken voor zijn of haar inzet tijdens het onvergetelijke laatste weekend van juni 2011.

Willem Rasing

32+33 Derk van der MOND, geboren Wehl 01-04-1797 overleden Wehl 26-02-1865 X 1821 Hendrika ENGELING, geboren Didam 25-01-1798 Overleden Wehl 21-01-1842	34+35 Theodorus EBBERS, geboren Wehl 16-12-1821 overleden Kilder 13-10-1894 x 1845 Anna OPHUIZEN, geboren Bergh 11-08-1818 overleden Bergh 30-03-1888	36+37 Jacobus MEULENBEEK, geboren Didam 26-04-1824 overleden Angerlo 03-09-1901 x 1848 Johanna LACKMAN, geboren Wehl 20-07-1826 overleden Angerlo 12-01-1890	38+39 Arnoldus WELKENAAR, geboren Emmerrick 03-07-1799 overleden Angerlo 20-04-1881 x 1836 Berendje van BINSBERGEN, geboren Angerlo 15-10-1809 overleden Angerlo 05-07-1889	40+41 Steven DRIESSEN, Geboren Beek 20-07-1816 overleden Beek 29-01-1883 x 1843 Hendrina HAGEMAN, geboren Nijmegen 01-02-1809 overleden Beek 03-08-1873	42+43 Wilhelm BONEKAMP. x Theodora JANSEN.	44+45 Cornelis JANSSEN, geboren Huis-sen 04-06-1816 overleden Gendt 14-05-1895 x1847 Willemina KEMPEN, geboren Gendt 15-06-1819 overleden Gendt 12-12-1861	46+47 Theodorus van HAAREN, geboren Gendt 18-07-1831 overleden Gendt 14-04-1903 X 1861 Alberdina ROELOFSEN, geboren Gendt 13-11-1832 Overleden Gendt 24-09-1898
16 Hendrikus van der MOND, geboren te Wehl 22-12-1838 overleden Wehl 12-02-1917 21-11-1893 Wehl (2)	17 Johanna EBBERS, geboren te Didam 12-1-1854 overleden Wehl 03-11-1929	18 Hendrikus MEULEN-BEEK, geboren Angerlo 20-09-1852 overleden Angerlo 30-11-1922 12-02-1876 Angerlo	19 Berendiena WELKE-NAAR, geboren Angerlo 25-4-1843 overleden Angerlo 18-01-1885	20 Johannes DRIESSEN, geboren Ubbergen 21-07-1848 overleden Beek 11-05-1888 24-10-1882 Ubbergen	21 Elizabeth Carolina BONE-KAMP, geboren Emmerich 22-10-1853	22 Hendrik JANSSEN, geboren Gendt 14-06-1858 overleden Gendt 28-12-1941 29-05-1888 Gendt	23 Theodora van HAAREN, geboren Gendt 03-01-1863 overleden Gendt 02-10-1945
8 Johannes Hendrikus van der MOND, geboren Wehl 27-06-1895 overleden 06-11-1915 in Angerlo	9 Johanna Hendrika MEULENBEEK, geboren Angerlo 14-11-1883 overleden	10 Stephanus Wilhelmus DRIESSEN, geboren Ubbergen 10-11-1883 overleden Gendt 16-10-1967 24-07-1914 in Gendt	11 Alberdina Maria JANSSEN, geboren Gendt 16-08-1890 overleden Arnhem 15-04-1955				
4 Theodorus Johannes van der MOND, geboren 17-06-1920 Wehl overleden 12-12-1992 Gendt				5 Maria Alberdina Wilhelmina DRIESSEN, geboren 24-08-1924 Gendt overleden 16-04-1986 Gendt			
2 Theodorus Johannes Stefanus (Theo) van der MOND geboren 17 april 1957 Gendt overleden 15 november 1996 21 juli 1989							
		Daphne Maria Arnolda Geboren 22 januari Kersen					

48+49 Theodorus HENDRIKS, geboren Huissen 04-12-1807 overleden Huissen 25-10-1890 X 1840 Hendrina BOUWMAN, geboren Gendt 30-06-1816, overleden Zevenaar 10-05-1886	50+51 Arnoldus TEUNISSEN, geboren Huissen 13-05-1800 X 1844 Joanna JANSSEN. geboren Huissen 1-07-1815 overleden Huissen 03-12-1890	52+53 Johannes JOOSTEN, geboren Gendt 21-04-1835 overleden Gendt 26-05-1895 X1863 Christina MILDER, geboren Gendt 19-08-1837 overleden Gendt 18-04-1914	54+55 Frans RITMEIJER, geboren Gendt 23-04-1823 overleden Gendt 07-10-1884 x1854 Hendrica ter MEER, geboren Gendt 10-05-1826 overleden Gendt 10-03-1902	56+57 Arnoldus BASTEN, geboren Gennep 30-01-1829 overleden Gendt 15-12-1900 X 1860 Elizabeth van der VELDEN, geboren Gendt 13-09-1838 overleden Gendt 11-12-1915	58+59 Hendrik KEULTJES, geboren Westervoort 24-01-1829 overleden Gendt 08-01-1916 X 1864 Alberta HERMSEN, geboren Gendt 20-04-1839 overleden Gendt 10-09-1879	60+61 Derk SCHENNINK, geboren Doetinchem Ambt 01-11-1816 overleden Bergh 06-12-1862 X1853 Josephina Louisa Theodora GERRITSEN, geboren Zevenaar 10-04-1825 overleden Zevenaar 06-03-1902	62+63 Hendrik Johannes GROOS, geboren Doesburg 09-12-1826 overleden Zevenaar 16-06-1902 x1854 Hendrina PETERS, geboren Doesburg 28-02-1817 overleden Doesburg 03-12-1869
24 Theodorus HENDRIKS, geboren Huissen 31-10-1853 overleden Gendt 11-06-1939 09-01-1884, Huissen	25 Maria TEUNISSEN geboren Huissen 07-10-1854 overleden Gendt 17-03-1916	26 Theodorus JOOSTEN, geboren Gendt 02-02-1865 overleden Gendt 08-12-1947 23-10-1890, Gendt	27 Maria Johanna RITMEIJER, geboren Gendt 26-02-1865 overleden Gendt 16-01-1942	28 Hendrikus BASTEN, geboren Gendt 08-03-1863 overleden Gendt 03-04-1916 01-10-1889, Gendt	29 Hendrina KEULTJES, geboren Gendt 30-01-1868 overleden Gendt 31-12-1938	30 Theodorus SCHENNINK geboren Bergh 24-04-1855 overleden Gendt 25-01-1940 05-07-1883, Gendt	31 Arnolda Aleida Maria GROOS, geboren Doesburg 21-12-1855 overleden Gendt 12-03-1931
12 Arnoldus HENDRIKS, geboren Huissen 22-11-1888 overleden 27-05-1921 Gendt	13 Hendrina JOOSTEN, geboren Gendt 15-06-1892 overleden Nijmegen 02-06-1961	14 Arnoldus BASTEN, geboren Gendt 16-09-1899 overleden Gendt 26-09-1974 08-05-1925 Gendt	15 Hendrina Josephina Theodora SCHENNINK, geboren Gendt 27-07-1900 overleden Gendt 08-05-1993				
6 Johannes Arnoldus HENDRIKS, geboren 25-06-1932 Gendt				7 Arnolda Hendrina Josephina BASTEN, geboren 08-04-1932 Gendt 30-07-1955 Gendt			
3 Hendrina Josephina (Riny) HENDRIKS geboren 26 februari 1962 Gendt							
in Gendt							

van der MOND
1992 Gendt
koningin 2011

Hofleverancier

Een vorstelijk keurmerk

In het logo van zo'n 345 Nederlandse bedrijven staat een wapenschild en het woord 'Hofleverancier'. Dat klinkt chique. Maar wat houdt het in?

Koning Lodewijk Napoleon, die van 1806 tot 1810 koning van Holland was, deelde als eerste de titel 'koopman van de koning' uit. Later nam koning Willem I (1813-1840), dit over en bedacht de term Hofleverancier. Bedrijven konden hiermee

laten zien dat ze in de smaak vielen bij het koningshuis. De glans ging er van af toen het vorstelijke keurmerk na 1850 niet meer alleen voorbehouden was aan bedrijven die aan het Hof leverden. Soms werd er ronduit fraude gepleegd. Zo kon het gebeuren dat de bakker om de hoek een namaakwapen op zijn gevel zette om meer klanten te trekken.

Koningin Beatrix nam het stelsel dan ook op de schop. Ze zorgde voor een strikt beleid en legde het onderscheid vast tussen de termen 'Koninklijk' en 'Hofleverancier'. Zij is nu de enige die deze titels kan toewijzen.

Grote ondernemingen van Nederlandse origine, zoals de multinationals Shell en KLM, kunnen het predicaat Koninklijk krijgen, mét kroontje. De titel Hofleverancier en het bijbehorende wapenschild is bestemd voor kleine en middelgrote bedrijven met een regionale uitstraling, die minstens honderd jaar bestaan en een onberispelijke reputatie hebben. Ze leveren niet per definitie aan het Hof.

Fortuin Dockum is zo'n Hofleverancier. In 1892 kwam het zoetwarenbedrijf met Wilhelmina Pepermunt, als eerbetoon aan de twaalfjarige prinses Wilhelmina. In 1896 werden ze Hofleverancier en dat zijn ze nog steeds. Tegenwoordig heeft het regeringsvliegtuig, waarmee de koningin haar staatsbezoeken aflegt, de pepermuntjes altijd aan boord.

Willem Rasing

Woerden

Boerderij De Woerd. Deze is in 1963 afgebrand.

Wat is eigenlijk een woerd? Het is net als een terp een kunstmatige verhoging in het landschap. Er zijn ook andere namen voor. In Gelderland worden ze ook wel pollèn genoemd; in Friesland heten ze dus terpen en in Groningen bijvoorbeeld wierden. De eerste verschenen al in de Middeleeuwen, zo rond 1100 à 1200 na Christus. Op woerden werden kerken, molens, boerderijen en andere bouwwerken geplaatst. Ze dienden als vluchtplaats of veilige haven bij hoogwater.

Momenteel is een werkgroep bezig om de woerden in Lingewaard in kaart te brengen. Gerard Janssen en Willem Rasing zitten voor onze kring in deze werkgroep. Ze zullen een aantal woerden nomineren, waarvan er in Lingewaard in totaal acht uiteindelijk een bijzondere status zullen krijgen, waardoor die behouden en zo nodig hersteld kunnen worden. Men denkt overigens dat er in de oost- en midden-Betuwe ruim honderd op een nieuwe overzichtskaart terecht zullen komen. Wij zullen u in de volgende Ganita mare laten weten welke woerden er in Gendt allemaal zijn en welke uitgekozen zijn om op de kaart te verschijnen.

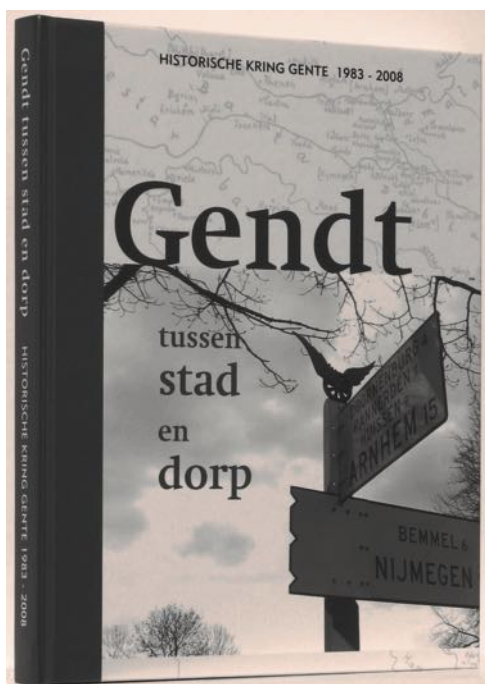
Yvonne de Boer

Nieuw boek over Gendt

Bij het 25-jarig bestaan van de historische kring in 2008 hebben we het boek *Gendt tussen stad en dorp* uitgegeven. Dat werk moet intussen bij veel (oud-)Gentenaren in de kast staan, want er zijn ruim vijftienhonderd exemplaren van over de toonbank gegaan.

Het bestuur van de kring vindt het een goed idee om bij het dertigjarig bestaan in 2013 weer een boek te laten verschijnen over de geschiedenis van Gendt. Er is in het bestuur een groepje gevormd die deze uitgave voorbereidt.

Het eerste jubileumboek. Volgt er een ander?

We stellen ons voor dat het boek gaat bestaan uit twee soorten artikelen. Een eerste groep bevat bewerkingen van artikelen die in de loop der jaren zijn verschenen. Al meteen bij de start in 1983 heeft de HKG publicaties uitgegeven. De eerste tien jaar waren dat onregelmatig verschijnende losbladige uitgaven die de leden in een map moesten opbergen. Vanaf 1993 verscheen op initiatief van Harrie Scholten *Marktpraat* dat enkele keren per jaar in de bus viel. Na de verhuizing naar *Villa Ganita* in 2004 kreeg het blad de tegenwoordige naam *Ganita mare*.

In de laatste jaren is de kring hard gegroeid tot meer dan 700 leden. Daaruit blijkt dat de kring leeft in Gendt en bij zijn (oud-)bewoners. Maar veel leden kennen die oude artikelen niet. Dit boek biedt leden die – pakweg – de laatste tien

tot vijftien jaar lid geworden zijn, de mogelijkheid om kennis te nemen van een deel van die oude publicaties, maar niet in de oude, originele staat, maar juist bijgewerkt aan de hand van de nieuwste gegevens uit onderzoek van de laatste tijd. Bovendien geeft het boek de mogelijkheid afzonderlijke artikelen samen te voegen. Zo heeft Henk Klaassen van de in drie afzonderlijke bijdragen beschreven boerderijen Loohof, Lootakkers en Kraaijenbosch één verhaal gemaakt.

Tot de groep 'in het verleden gepubliceerd, maar bewerkt' horen o.a. de verhalen over de Hagevoort, het Pannerdensch Kanaal, de bibliotheek van Gerward, de Hulhuizer Omdracht, het losbandige leven van een Gendtse schout aan het eind van de achttiende eeuw en het dagelijks leven in Gendt in de eerste helft van de twintigste eeuw.

Naast de groep bewerkte al gepubliceerde artikelen vormen nieuw geschreven stukken het andere deel van het boek. In dit deel komen onderwerpen aan bod als de geschiedenis van de Boerenleenbank, de herkomst van de straatnamen in Gendt, het Kersenfeest, Gendtse monumenten, de geschiedenis van het gemeentehuis aan de Markt en het reilen en zeilen van (de inwoners van) de Polder in de twintigste eeuw. De meeste artikelen zijn van de hand van kringleden, maar ook 'buitenstaanders' dragen hun steentje bij. Zo verhaalt schrijfster Esther Gerritsen over het Gendt van haar jeugd en oud-onderwijzer Nico Hamers (nog uit de tijd van meester Dinnissen) zal naar verwachting een bijdrage over veldwachter Ten Westenend gaan leveren.

Het moet, net als *Gendt tussen stad en dorp*, een 'kloek boek' worden, vol illustraties. Zoals het er nu naar uitziet gaat het boek ruim twintig hoofdstukken tellen. De prijs is nog niet bekend, maar zal in de buurt van € 20, – liggen, met een korting voor kringleden die intekenen op het boek. Gezien de prijsontwikkelingen in de drukkerswereld lijkt het mogelijk voor dat bedrag een kleurenitgave te maken. Bij het komende Kersenfeest ligt een korte inhoud van alle hoofdstukken ter inzage.

De kring houdt u op de hoogte!

Geert Visser

Wegens **overlijden** hebben wij afscheid moeten nemen van ons lid:

Mevr. C.C. Janssen-Rasing, weduwe van
A. Janssen

Geboren op 22 november 1923
Overleden op 7 september 2011

Dhr. Jo (Johannes Cornelis Maria) v. Driel,
echtgenoot van Lidy van Driel-te Boekhorst
Geboren op 24 december 1932
Overleden op 23 september 2011

**Mevr. Aleida Geertruida Peters-ten
Westeneind**, weduwe van Piet Peters
Geboren op 16 april 1922
Overleden op 26 september 2011

Mevr. Trees (T.M.) Aarntzen-Brom,
weduwe van Jan Aarntzen
Geboren op 1 februari 1927
Overleden op 4 oktober 2011

**Mevr. Anneke (A.G.) van Leeuwen- van de
Sluis**, weduwe van A.Th. Van Leeuwen
Geboren op 17 april 1922
Overleden op 7 oktober 2011

Wij willen de verwanten en vrienden ons medeleven betuigen en sterkte wensen met het verwerken van hun verlies.

Aanwinsten

Ontvangen van:

Mevr. Kregting-Hendriks, 2 foto's
Gerda Kemperman, doos met heel veel bidprentjes

Robert Melchers, 3 foto's en 1 bidprentje

Fam. Rademakers, aantal dia's van Gendt

Hist. Kring Huessen, 325 bidprentjes

Henk van Zagten, missaal, enkele historische kranten en verzameling gebundelde krantenknipsels uit WO II.

Ans Buurman-Otemann, bescheiden van frater Florentio Corman

Dhr. J. Knuiman, aantal boeken en atlassen

Mevr. Rikken-Janssen, aantal bidprentjes

Fam. H. Scholten, groot aantal boeken, papierversnipperaar en postsorteerbakje.

Welkom nieuwe leden

Uit Gendt, tenzij anders vermeld:

Dhr. H. Goris

Dhr. T.J. Wiltink

Dhr. F. v.d. Brink

Mevr. E. Wannet

Mevr. D. Schaars-Rutjes

Dhr. J. Rasing

Dhr. F.B.W. Rasing

Mevr. D. v. Alst, Bemmell

Mevr. L. Milder-Wegh

Dhr. G.W.M. Arnts

Dhr. B. v. Bremen

Mevr. J. Aarntzen, Bemmell

Dhr. A.A.J. de Jong

Dhr. G. Bouwman

Dhr. T.L.A. Ebben, Doornenburg

Mevr. F. v.d. Weerden-Reuvers

Dhr. F.G.M. Reulink

Dhr. J. Dorland

Dhr. J. Lensen

Dhr. F.A.C. Joosten

Fam. H. Campschroer-Goossen

Mevr. A. Gerritsen-Witjes

Dhr. H.W.M. v. Driel

Fam. W. Cornelissen

Mevr. L. Artz-Kersten

Dhr. H. Weideveld

Dhr. J. Roelofs, Doornenburg

Mevr. M. Derksen

Dhr. Th. Weghorst

Dhr. G. van der Mond

Dhr. A. Melchers

Dhr. G. Meuleman, Bemmell

Dhr. R. v. Moerkerk, Groesbeek

Dhr. H. Rutjes

Dhr. P.F. van Swaay

Dhr. G. Aalbers

Dhr. H. Wigman

Dhr. J.P.H. Driessen

Dhr. P. v. Riek

Dhr. G. Brouwer

Inmiddels hebben we **706 leden!!!**

Bestuur Historische Kring Gente

Voorzitter: **Geert Visser,**
Kard. de Jongstraat 2, 6687 LG ANGEREN,
tel. 026 3256718

Secretaris: **Yvonne de Boer,**
Waterwolf 31, 6681 TH BEMMEL,
tel. 0481 422400

Penningmeester: **Geert Witjes,**
De Haspel 9, 6691 PP GENDT,
tel. 0481 422851

Foto- en knipselarchief: **Riet Berends-Peters,**
Baron van Gendtlaan 7, 6691 ZH GENDT,
tel. 0481 422471

Genealogie: **Mia Gerrits-Bouwman,**
Steenakker 11, 6691 DM GENDT,
tel. 0481 423543

Colofon:

e-mail: info@historischekringgente.nl

website

www.historischekringgente.nl

Webmaster: Aad Hendriks

Redactie Ganita mare:

Yvonne de Boer-Ravestein (eindredactie)

Mia Gerrits-Bouwman

Henk Klaassen

Geert Visser

Onze redactie is te bereiken via bovenstaand e-mail adres, maar ook op de in de kolom hierboven en hiernaast genoemde adressen en telefoonnummers

Huisvesting: in 'Villa Ganita'

Nijmeegsestraat 19, 6691 CK Gendt

Betalingen:

Hist.Kring Gente te Gendt

bank 1164 26 705

Drukwerk Ganita Mare: DATADRUk Gendt

ISSN: 1878-7908

Geografie/archeologie: **Gerard Janssen,**
Nijverheidsweg 15, 6691 EZ GENDT,
tel. 0481 431324

Presentaties: **Henk Klaassen,**
v.d.Duyn van Maasdamstr. 8, 6691 CT GENDT,
tel. 0481 424253

Inventarisatie en genealogische achtergrond-verhalen: **Willem Rasing**
Bernhardstraat 22, 6691 ZM GENDT,
tel. 0481 424546

Jaarprogramma: **Ria Schouten-de Haan,**
't Hof 10, 6691 HK GENDT,
tel. 0481 422781

Wat kost het lidmaatschap van de kring:

€ 15,- (en dat al jaren). Als lid van ons ontvangt u driemaal per jaar ons kringblad en krijgt u bovendien korting op genealogie-uitdraaien. Bent u lid en wilt u daarbij nog eenmaal per jaar het boek *Terugblik* ontvangen, dan kost dit nu en volgend jaar nog € 22,-.

Terugblik is een boek dat ieder jaar een bepaald historisch thema in de Neder- en Over-Betuwe behandelt; nu eens kastelen, dan weer wonen in de Betuwe of historische kaarten, Betuwse feesten etc.etc. Historici en amateurhistorici uit deze streek schrijven de verhalen daarvoor. Dit jaar is het algemene thema verdediging en heeft het als titel *De Betuwe graaft zich in. Militair-strategische objecten in het Rivierengebied*. Het boek verschijnt 11 november en kost in de boekhandel € 19,95. De omvang is 240 pagina's. Onze bestuursleden Geert Visser en Henk Klaassen hebben artikelen over *Schenkenschans* en *Waal-dorpen in de greep van de Franse revolutie* geschreven en o.a. Emile Smit over Huissen. Volgend jaar wordt het het 13e jaarboek en wordt het thema heel toepasselijk: geluk en ongeluk.

Welkom op de maandagavond vanaf 2000 uur en op de woensdagmorgen vanaf 0930 uur.

Al is het alleen maar voor de koffie

Bjent zei: Met un bierreke wor ik un heel oander mins en da mins lus nog wel un bierreke.